

Özel Eğitim Gündemi

Bu Sayıda

**İşitme Yetersizliği Olan
Çocuklarda Erken Eğitim**

**Bir Annenin Gözünden
İşitme Yetersizliği**

**Etkinlik: MATH Projesi Final
Konferansı**

Araştırma Köşesi

Haberler

İşitme Yetersizliği Olan Çocuklarda Erken Eğitim

İşitme sistemi, konuşma seslerinin işitilmesini sağlayarak konuşmanın gelişmesine yardımcı olur. İşitme organı gelişimini erken dönemde tamamlamakta, anne karnında iken bile bebek çevre seslerini ve konuşmaları duyarak tepki verebilmektedir. İşitme kaybı olan çocuk için durum oldukça farklıdır. İşitme kaybı olan çocukta sesleri algılamada, ses-dil girdisinde hem nicelik hem de nitelik bakımından azalma olur. Anne babaların duygusal tepkileri, işitme yetersizliği olan çocuğun gereksinimi olan sosyal etkileşimlerini azaltabilir ya da işitme yetersizliği konusunda yeterli bilgiye sahip olmamaları nedeniyle çocukları duymadıkları için nasıl olsa anlamıyor düşüncesiyle çocuğu ile iletişim kurmayı bırakabilirler. Özellikle bu doğumdan sonra işitmesini yitiren çocuklarla çalışırken ailelerinde çok sık karşılaştığımız bir durumdur. Bu nedenle işitme güçlüğü ile doğan ya da çok kısa bir süre sonra işitmesini kaybeden bir çocuğa iletişim ve konuşma becerilerinin kazandırılabilmesi için eğitime erken dönemde başlamak gerekmektedir. Doğuştan veya doğumdan sonra birkaç yıl içinde ortaya çıkan işitme kayıplarının erken teşhis edilmesi çocuğun sadece dil gelişimi açısından değil, bilişsel, sosyal, duygusal gelişimi açısından da son derece önemlidir. Erken teşhis, erken müdahaleyi getirecektir.

Erken müdahale, gelişim yetersizliği tanısı alan çocukların ilk yıllardaki gelişimini en iyi şekilde sürdürmeleri amacıyla çocuğa, aileye ve bakıcılarına destek sağlanması olarak tanımlanabilir. Erken müdahale, çocuğun ailesinin gereksinimlerinin karşılanmasını amaçlar. Bilindiği gibi yaşamın ilk yılları geleceğe temel oluşturan kritik dönemleri oluşturduğu için tüm çocuklar için önemlidir. Doğumdan itibaren üç yaşına kadar beyin gelişimi çok hızlıdır. Dil becerileri, sosyal etkileşim yoluyla yaşamın ilk yıllarında ortaya çıkmaktadır. Bu süre içerisinde çocuk aynı zamanda dünya ile nasıl başa çıkacağını öğrenmektedir. Beynin hızlı gelişimi, diğer tüm öğrenme aşamalarını harekete geçirmektedir. Bilgi deneyim yoluyla sağlanmaktadır. Eğer deneyim sağlanamazsa beynin nöral yönleri kullanılamamaktadır. Normal gelişen bebekler doğdukları andan itibaren insanları tanımaya, seçmeye başlarlar. Seslere, yüzlere ve kokulara karşı tepki verirler. Çok erken bir dönemde yakınındaki kişilerin (annesi/bakıcı) yüz ifadelerini ve jestlerini taklit etmeyi öğrenirler.

İnsan beyni öğrenmeye önceden eğilimlidir ve bebeğin her deneyimi bu eğilimi pekiştirir. Örneğin dil becerileri çocukta doğal olarak kendiliğinden gelişir. Çocuğa verilen yönergeler ile çocuğun alıcı dili gelişir, daha sonra her gün duyduğu sesleri taklit etmeye başlar. Dil öğrenme, bebekle devamlı konuşulan ve olumlu pekiştireçler verilen uygun ortamlarda gelişmektedir. Özellikle bebeklik ve çocuklukta, merkezi sinir sistemi öğrenmeye hazır olduğunda sunulan erken ve yoğun iletişim oldukça önemli olmaktadır.

İşitme yetersizliği olan çocuklar genel olarak normal bilişsel özelliklere sahiptirler. Ancak bazılarının özel yetenekli olma ya da diğer yetersizliklere sahip olma ihtimalleri de göz ardı edilmemelidir. Fakat bu çocuklar diğerleri gibi duyamadıkları için gelişimsel yetersizlikler geliştirebilirler. Zekâ ya da daha önce söz edildiği gibi beyin gelişimi kişinin içsel kapasitesi ve onun çevresel deneyimleri arasındaki ilişkiye bağlıdır. İşitme kayıplı çocuklar olgunlaştıkça, farklı deneyim, iletişim ve bilgiye erişim geçmişlerine sahip olurlar ve bu yüzden de duyabilen çocuklarla eşit imkanlar sağlayabilmek için özel eğitim desteğine ihtiyaç duyarlar. Özellikle işitme yetersizliğine ek olarak başka yetersizlikler yaşıyorlarsa daha yoğun bir özel eğitim desteği gerekebilir. Destek eğitim ya da müdahale planları yapılmadan önce işitme kaybı olan çocukların çok yönlü ve çoklu araçlarla değerlendirmelerinin yapılması gerekir. Örneğin bilişsel yeteneklerini ölçmek için sözel olmayan testler kullanarak çocuğun güçlü yönlerini tespit edebiliriz. Yapılan çalışmalarda ileri derecede işitme yetersizliği olan çocukların bu testlerde görsel mekânsal hatırlamada, imgelemede, çift kodlamada daha iyi sonuçlar elde ettiği görülmektedir. Bu stratejiler işitme yetersizliği olan çocuklara öğretildiğinde çocuklar aynı zamanda fonolojik kodlama ve ezber yapma gibi alanlarda daha başarılı olmaktadır. Eğitimlerinde güçlü yönleri üzerinde durursak farklı alanlarda öğrenmelerini destekleyebiliriz. Örneğin işitme yetersizliği olan çocukların normal olarak okuma becerileri akranlarının gerisindedir. Ancak alternatif okuma öğretimi yöntemleri kullanarak bu durumu telafi etmek mümkündür. Bu çocukların okuma öğretiminde erken kelime okuma, harf–ses bilgisi ve konuşma-okuma ilişkisini kavratma yoluyla okumalarını geliştirebiliriz. Bu yüzden çocukların çok erken bir dönemde tanınması, yardımcı teknolojilerle desteklenmesi, erken müdahale ve erken eğitimlerinin başlatılması gerekmektedir. Erken müdahale, işitme sisteminin doğasından dolayı işitme yetersizliği olan çocuklar için çok daha gerekli olmaktadır.

Yardımcı teknoloji alanındaki gelişmeler de işitme yetersizliği olan çocukların dili geliştirmelerinde, sosyal etkileşimlerinde ve akademik becerilerinin gelişiminde önemli ivmeler kazanmalarına katkı sağlamıştır. İşitme cihazları, sesin daha kuvvetli duyulmasını sağlamaktadır. Duyma aparatları teknolojisi çok hızlı bir şekilde gelişmiştir. Günümüzde bu cihazlar hem daha küçük hem daha güçlüdür. Bu cihazlar ortamdaki diğer seslerden konuşmayı ayırt edebilmektedir. İşitme cihazlarının yanı sıra işitmeyi kolaylaştıracak FM sistemi gibi başka yardımcı cihazlarda vardır. Teknoloji alanında 1990 yıllardan sonra uygulanmaya başlanan diğer bir önemli gelişme koklear implantdır.

Koklear implant, kokleaya elektrotlar yerleştirilmesiyle gerçekleştirilen cerrahi bir müdahaledir. Kulağın arkasına yerleştirilen bir mikrofonla çevredeki sesler alınıp, işitme sistemine iletilmektedir. İlk önceleri, yetişkinlere ve 18 yaş üzeri gençlere uygulanmıştır. Araştırmalar, okul öncesi dönemde ya da daha erken yaşta implant yapılan çocukların, diğer çocuklar gibi konuşma, kelime edinme ve okumalarının geliştiğini ortaya koymaktadır. Ne kadar erken koklear implant yapılırsa çocuk açısından o kadar iyi sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Bu nedenle son yıllarda ideal yaşın 2,5 yaş olduğu belirtilirken şimdilerde ise yeni doğanlar için de yapılabilmektedir. Ancak çocuk işitme cihazı da taksa koklear implant da yapılsa beynin sesleri yorumlayabilmesi için kapsamlı bir eğitim alması gerekmektedir.

Erken müdahalede aile sistemine odaklanmak ailenin güçlü yönlerini tanımayı, değerlerine, inançlarına, seçimlerine ve isteklerine saygı göstermeyi gerektirir. Bu, ailenin işitme yetersizliği olan çocuğunun iletişimi üzerindeki kritik rolü vurgulaması açısından da gereklidir. Ailenin süreçlere aktif katılımı işitme yetersizliği olan çocukların gelişimi için çok önemlidir. Çünkü ailenin katılımı sağlanırsa, çocuğunun erken iletişim becerilerini destekler ve güçlendirir. Aile üyeleri interaktif stratejileri iletişimi kolaylaştırmak için benimsediğinde ve çocuğu isteme, tepki verme ve aktif olma konularında cesaretlendirdiğinde çocuğun gelişimi daha da kolaylaşır. Tüm bu interaktif yöntemler aynı zamanda etkili öğrenmede önemli faktörlerdir ve bunlar çocuğun iletişim becerilerini güçlendirmede uyarıcı rol üstlenirler.

Ancak ileri derecede işitme yetersizliği ile ilgili hiç deneyimi olmayan veya çok az deneyimi olan aile, çocuğuna nasıl davranması gerektiğini ve onunla nasıl iletişim kuracağını bilememektedir. Hatta bazı aileler, çocuğunun işitme yetersizliği olduğunu öğrendiği andan itibaren duymadığı için çocuğu ile iletişimini kesmekte ve dolayısıyla işitme yetersizliğine sahip çocukla ailede etkili iletişim kurulamadığı için çocuk hırçınlaşmakta ve yalnızlaşmaktadır. Bazı aileler ise, işitme yetersizliği durumunu yanlış anlamakta ve bu sorunun duymamaktan ziyade konuşamama sorunu olduğuna inanmaktadırlar. Bu ve benzeri nedenlerle çocuğun gelişmesinin gecikmemesi için çocuktaki işitme probleminin erken bir dönemde tanınması, çocuk ve ailenin ihtiyaç duydukları desteğin erken dönemde verilmesi gerekmektedir. Erken müdahale hizmetleri hem ev ortamında ve hem de özel eğitim merkezinde devam ettirildiğinde çocuk uzun vadeli kazanımlar elde etmektedir. Ancak çocuğun eğitiminde ailenin anahtar rolü üstlenmeye devam etmesi için desteğe ihtiyacı olduğunun uzmanlar tarafından kabul edilmesi gerekir.

Erken müdahalenin önemli bileşenlerden biri de işitme yetersizliğine sahip çocuklarının gereksinimlerini karşılayabilmeleri için ailelerin var olan potansiyellerinin güçlendirilmesinin gerekliliğidir. Aile merkezli erken müdahale ile, ailelerin çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için becerilerini destekleyerek ve onların güçlü olduğu yönlerine, değerlerine ve kararlarına saygı duyarak ailelerle birlikte çalışmak anlaşılmalıdır. Başarılı bir müdahale için her ailenin özel olduğu, yaşadıkları zorluklar olduğu gibi güçlü yönlerinin olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Birlikte çalışabilmek için gereksinimlerinin farkında olunmalı, çocukları için uygulanacak programa katılımlarını teşvik etmek için öncelikle özel eğitimciler ailenin güvenini kazanmalıdırlar. Deneyimlerimiz, ailenin güvenini kazandıktan sonra uygulamalara katılımlarının ve işbirliğinin geliştiğini, duygusal olarak iyi olma hallerinin arttığını göstermektedir.

Çocuğun işitme kaybı teşhis edildiğinde aileler bazı kararlar almak durumuyla karşı karşıyadır. İşitme kaybının türüne ve çeşidine göre işitme cihazı kullanma durumunu, iletişim türünü (sözel ve/veya işaret ya da tüm iletişim), koklear implant yapılma durumunu değerlendirmeleri gerekir. Bu konularda karar vermek hiç de kolay değildir. Her seçeneğin avantaj ve dezavantajları vardır. Her çocuğun özellikleri, gereksinimleri kendine özgü olduğu için karar verme aşamasında uzmanların aileleri bilgilendirmeleri ve çocuk için en avantajlı seçeneği birlikte değerlendirerek karar vermeleri ailelerin güvenini sağlamak açısından uygun olacaktır. Erken müdahalede göz ardı etmememiz gereken bir husus da çocuğunun işitme yetersizliğine sahip olduğunu öğrenen ailenin duygusal olarak toparlanmaya ihtiyacı olduğudur.

Özetle belirtmek isteriz ki, erken müdahaleyle, geliştirilmiş bilimsel temelli öğretim stratejileriyle, yeni teknoloji ve tedavilerle, ailelerinin katılımıyla işitme yetersizliği olan çocukların gelişiminde önemli mesafeler katedebiliriz.

Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE
Yakın Doğu Üniversitesi
Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi

Bir Annenin Gözünden İşitme Yetersizliği

Ben Mediha Mavi, rehber öğretmenim. Eşim, oğlumuz E. ve kızımız B. ile birlikte dört kişilik bir aileyiz. İşitme yetersizliği olan kızım B. ve bugüne kadar birlikte neler yaşadık kısaca bunlardan bahsedeceğim.

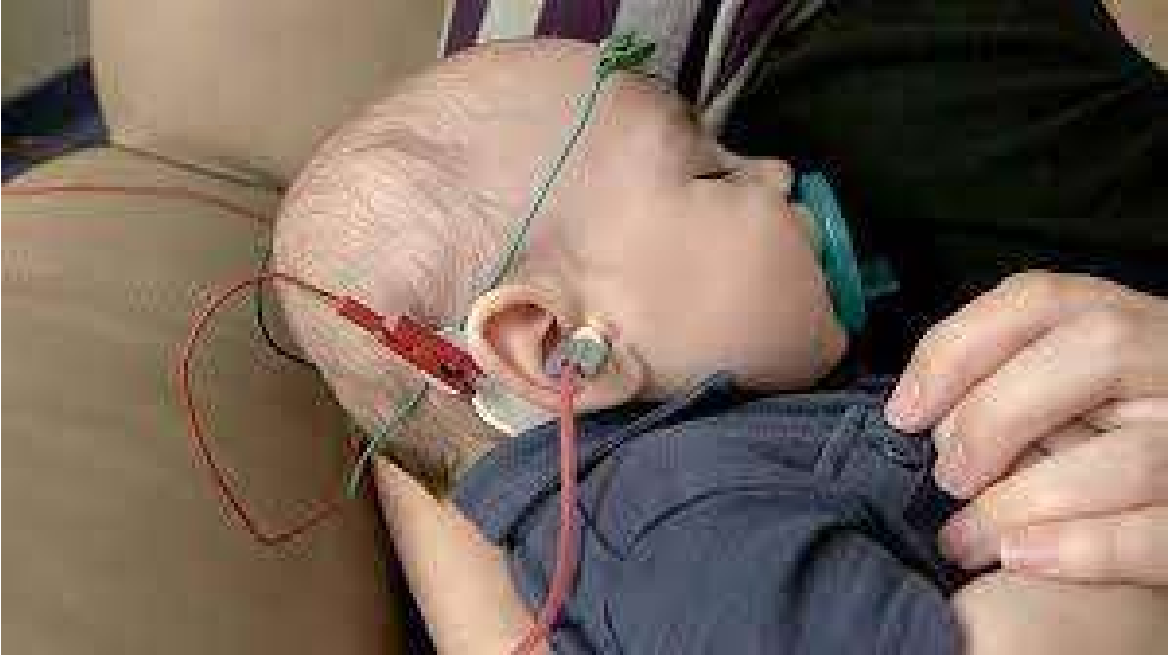
B. sorunsuz bir hamilelik sonrasında 2008 yılında Aydın'daki bir doğum evinde dünyaya geldi. Hastaneden taburcu olmadan önce yeni doğan işitme tarama ünitesinde işitme taraması yapıldı. Taramayı geçemedi. Tekrar yaptırdım yine geçemedi. Anne karnındaki sıvı kulak yapılarından kalmıştır diye bir hafta sonraya randevu verdiler. O bir hafta geçmek bilmedi. Bir haftanın sonunda yapılan taramada çok ileri derece işitme kaybı olduğu söylendi. İleri tetkikler için Dokuz Eylül Üniversitesi hastanesine sevk ettiler. Orada bir ay sonra test yapılacaktı. Bir an önce taramayı yaptırmak istiyordum. Bunun doğru olmadığını duymak istiyordum. Bir ay sonra tarama yapıldı. Çok ileri derecede işitme kaybının olduğu kesinleşti. Kabul etmek istemedim. Neden biz? Neden? Sürekli sorguluyordum. İnanmak istemiyordum.

Odyolog çok ileri derecede işitme kaybı olan çocukların bir yaşına kadar kulak arkası cihaz kullandığını daha sonra koklear implant ameliyatı olduklarını, eğitim olarak çok iyi seviyelere geldiklerini, bizim çocuğumuz gibi çok hastalarının olduğunu, hemen cihazlandırılıp eğitime başlamamız gerektiğini belirtti. İşitme yetersizliği olduğunu öğrendikten sonraki süreçte karşılaştığımız ebe, hemşire, odyolog ve doktorları bizi bilinçli bir şekilde yönlendirdiler. Şanslıydık, maalesef pek çok aile bu kadar şanslı olmayabiliyor. İşitme cihazı almak için işlemler başlatıldı. Bir yaşında ameliyat olacağı belirtildi.

Bir Annenin Gözünden İşitme Yetersizliği

İşitme taraması yaptırmak için Hacettepe Üniversite hastanesine gittiğimizde üç aylıktı. Bir gün önce işitme cihazları takılmıştı. Doktorumuz testlerini yaptı ve çok ileri derecede işitme kaybı olduğunu koklear implant olması gerektiğini belirtti. Türkiye’de tek taraflı implant yapıldığını, çocuklarda bir yaştan önce ameliyat yapılmadığını, o zaman için üç firmanın olduğunu anlattı. Ne kadar erken ameliyat olursa o kadar verimin artacağını belirtti. Sadece ameliyat ile işin bitmediğini eğitim odyoloğundan destek almamız gerektiğini belirterek bir odyoloğa yönlendirdi. Odyolog kulak arkası cihazlarını ayarladı. Eğitim odyoloğu ise bebek eğitim programını verdi. Ameliyat olmaktan başka çaresi olmadığını öğrenerek evimize döndük.

Bu süreçte internette sürekli araştırıyordum. Bizi neler bekliyor? Nasıl bir süreçten geçeceğiz? Neler yaşayacağız? Koklear implant nedir? .... Bu sırada pek çok annenin, işitme engellinin, engelli yakınının yer aldığı birçok siteyi, forumları takip ediyordum. Artık bizi bu yolda nelerin beklediğini az çok tahmin ediyordum. Bir taraftan hangi hastanede hangi doktora ameliyatı yaptıracamız bunu araştırıyor, diğer taraftan eğitimi için İzmir, Eskişehir, Ankara yolculuklarımıza devam ediyordum. Cihazlandırmanın tek başına yeterli olmadığını, işitme eğitiminin ve aile eğitimlerinin çok önem arz ettiğini biliyordum.

Rehabilitasyon merkezi arıyordum. Fakat çok küçük olduğu için hiçbir rehabilitasyon merkezi ne yapacağını bilmiyordu. Ameliyata kadar eğitim odyoloğunun verdiği bebek eğitim programını takip ettim. Kendisi de kızım gibi işitme engelli olan C. S.’nin gelişimini, eğitimlerini takip ediyor annesi ile sık sık telefonla konuşuyordum. Zaman ilerliyor B. büyüyordu. Çok mutlu bir bebektir. Sürekli anlamsız sesler çıkarıyordu. Fakat görmediği yönden gelen seslere hiç tepki vermiyordu. Bu benim canımı acıtıyordu. C. S.’nin 23 Nisan Şiiri’ni okuyuşunu görünce korkularımın yersiz olduğunu anladım, artık umutluydum. Kızım koklear implant ile duyup anlayabilirdi.

Bir Annenin Gözünden İşitme Yetersizliği

Kulak arkası cihazların ayarlarını yapan doktorumuz a. firmasının cihazlarının ayarlarını yapıyordu, gelişimini takip ettiğim C. S., Ö. G. farklı bir marka kullanıyordu. Bunları baz alarak a. markasını tercih ettim.

Kızım Mart 2009'da ameliyata girdi. Heyecanlı ve umutluydum. Başaracağını duyup hayata tutunacağını hissetsem de diğer taraftan korkuyordum. Bekleme salonunda duramıyordum, zaman geçmek bilmedi. Ameliyat sonunda doktorumuz sorunsuz güzel bir ameliyat olduğunu belirtti. Gerekli açıklamaları yaptı. Bir ay sonra cihazın dış parçası takıldı. İlk cihazı verildi. Ufacık kulağında kocaman koklear implant cihazı çok büyük görünüyordu. Ses verildiği anda gözleri kocaman oldu. Gülmekle ağlamak arasındaydı. Çevresine daha dikkatli farklı bakıyordu. Kalabalığın içine girdiğimizde sürekli kafasını bir o tarafa bir bu tarafa çeviriyordu. Sesleri arıyordu.

Eğitim odyoloğumuzla birlikte emin adımlarla ilerliyorduk. Sesleri takip etmeye, tekrar etmeye başlamıştı. Her geçen gün dağarcığına yeni sesler kelimeler ekliyordu. Çok güzel hızlı bir ilerleme kaydetti. Eskişehir'e taşındık. Kaynaştırma öğrencisi olarak kreşe başladı. Hayat dolu, meraklı, araştırmacı, sürekli sorgulayan bir çocuktur. Yeni şeyler öğrenmeye hep istekli oldu. Bu da onun işitme açısından, duyma ve anlamlandırmasını geliştirdi, hızlandırdı. Anaokulunda FM sistem işitme cihazı kullanmaya başladı. Öğretmeninin anlattıklarını hiç kaçırmıyor işiten akranlarından önce yapılması gereken işi yapıyordu. Dinlemeyi geliştireceği düşüncesi ile anaokulunda piyano dersleri almaya başladı. Zaman ilerliyordu. B. ilkokula başladı, artık okullu oldu. Zor bir süreç bizi bekliyordu. Bu süreçte en büyük destekçimiz öğretmenimiz N. Ö. oldu. Tabii ki sınıf arkadaşlarını da unutmamak gerek. Başarısındaki keramet cihazda diye arkadaşları kendi kulaklarına B.'nin implantını takmaya çalıştılar.

Bir talihsizlik sonucu sağ kulağındaki implantı çıkarılmış, sol kulağı implantlandırılmıştı. B. neden tek taraflı duyduğunu sürekli sorguluyordu. Odyoloğumuzun çabaları ile ikinci implantı onaylandı. Onaylandığını öğrendikten sonra B. tanıdığı tanımadığı herkese iki cihazının olacağını anlatıyordu. Ocak 2015’de ikinci implantı için ameliyata girerken kutlamaya gider gibi ameliyathaneye girdi. Dış parçası verileceği an koridorda yürümedi sanki uçtu. Takıldığında dünyalar onun oldu mutluluğu görülmeye değerdi.

İkinci implanta alışması ayarlarının oturması biraz zaman aldı. Ayarları oturduktan sonra B. tek implantlı arkadaşlarına ne kadar güzel duyduğunu anlatıyor, onları da ikinci implanta ikna etmeye çalışıyordu. Arkadaşının cihazının bir gün pili bitti ve B. “çift implantlı olsaydın şimdi konuştuklarımızı diğer implantınla duyardın” diye hemen atıldı.

Çift implant olduğunda kişinin yaşam kalitesi artıyor. Tamamen sessiz kalmayacağını farkında olduğu için daha az endişe duyuyor. Hayata 1-0 geriden başlayan çocuklarımız çift implant sayesinde işiten akranlarına daha da kolay yaklaşıyor onları yakalayabiliyorlar. Bu fırsatı çocuklarımızın elinden almaya hakkımız yok.

B. çok aktif ve sosyal bir çocuk. Yorulmak dinlenmek nedir bilmiyor. Konuşurken dinleniyor. Resim yapmaktan keyif alıyor, yüzme badminton gibi pek çok spor ile ilgilendi ödüller aldı. Bebekliğinden beri kitap bakmaktan, dinlemekten, okumaktan büyük keyif alır. Okuduğu kadar yazmaktan da büyük keyif alır. Duygularını sözleri ve bedeni ile çok güzel anlatır. Küçüklüğünde drama derslerini ipe çekerdi. Şimdilerde tiyatroya devam ediyor. Hayal dünyası çok geniştir, hikayeler yazar. Her şeyinde bir coşku, heyecan, mutluluk vardır. Çevresine yaşam enerjisi verir.

“Yaşadın mı hayatı coşkulu yaşayacaksın” B.’nin hayat felsefesi budur.

Küçüklüğünden beri sessiz kalmaya hiç tahammülü yoktur. Denize girdiğinde sesleri duyamamak onu mutsuz ediyordu. Aqua+su aksesuarını kullanmaya başladığında “cihazım ıslanıp bozulacak duyamayacağım” diye ağlamıştı. Aqua ile suda duyup gönlünce eğleniyor. Suyun derinliklerinde duyduğu seslerin ona mutluluk verdiğini ifade ediyor. Aqua+su aksesuarını implant kullanan herkes öğrensin, alsın diye bana onlarca video çekti. Havuza denize gideceği zaman çantaya önce aquayı koyuluyor. Sessiz kalmaya hiç tahammülü olmadı. Küçükken uykuya tamamen dalmadan implantını alamazdım.

Mini micrafonu ikinci implantı olduktan sonra kullanmaya başladı. İlk zamanlar implantın ayarları oturmadan kullandığı için faydalı olmadığını düşündük. Fakat implant ayarları oturduktan sonra mini micrafonsuz okula gitmez oldu. Dramada, alışverişte hep kullanmaya başladı. Müzik dinleyip hiç yanından ayırmaz oldu.

Suyun içinde öğretmenin komutlarını duymakta zorlanıyordu. Mini micrafon ile suyun içinde öğretmenin net duyduğunda koşarak gelip “Cihazsız duyan insanlar gibi, sizin gibi duyduğumu hissettim!” derken mutluluktan uçuyordu.

İmplant kullanmaya başladıktan kısa süre sonra bir otobüs yolculuğu sırasında muavin yanıma gelip “Çocuğunuzun biraz sessiz olmasını sağlar mısınız?” demişti. O an kızsam mı sevinsem mi bilemedim. Uğraşlarımız sonuç veriyordu. Konuşuyor çevreyi rahatsız bile ediyordu. Doğduğunda konuşamayacak anlayamayacak diye üzülürken şimdi piyano çalıyor, müziği duyuyor, ritmi hissedip dans ediyor. Öyle anlar oluyor ki B. sus diyoruz.

B.’nin duyup, konuşup, anlayıp, anlatabilmesinde ufacık da olsa etkisi olan, hayatına giren, yolundaki engelleri almaya çalışan herkese sonsuz teşekkürler.

Mediha MAVİ
Rehber Öğretmen

İşitme Engellilere Uyarlanan Model (MATH) Projesi Final Konferansı

Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü koordinatörlüğünde, Erasmus+ Stratejik Ortaklar projeleri kapsamında yürütülen İşitme Engellilere Uyarlanan Model (MATH) projesi tamamlandı ve proje çıktıları 11-12 Mayıs'ta Eskişehir Ramada Plaza by Wyndham Otel'de yapılan final konferansı ile paylaşıldı.

Akademisyenler, Millî Eğitim Müdürlüğü'nden yetkilileri, özel eğitim öğretmenleri ve sivil toplum kuruluşları gibi işitme engelliler alanında çalışan farklı paydaşların katılımıyla gerçekleştirilen final konferansında bölümümüz öğretim elemanlarından Arş. Gör. Dr. Tüncay TUTUK da "İşitme Engellilerin Eğitiminde Türk İşaret Dili'nin Önemi" konulu konuşmasıyla yer aldı.

Ailelerin İşitme Kayıplı Çocuklarıyla Deneyimledikleri Erken Okuryazarlık Yaşantılarının Desteklenmesi: Eylem Araştırması

Tez No	İndirme	Tez Künye	Durumu
757522		<p>Ailelerin işitme kayıplı çocuklarıyla deneyimledikleri erken okuryazarlık yaşantılarının desteklenmesi: Eylem araştırması / Supporting the early literacy experiences of families and their children with hearing loss: Action research</p> <p>Yazarı:HİLAL ATLAR</p> <p>Danışman: PROF. DR. YILDIZ UZUNER</p> <p>Yer Bilgisi: Anadolu Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Özel Eğitim Ana Bilim Dalı / İşitme Engelliler Öğretmenliği Bilim Dalı</p> <p>Konu:Eğitim ve Öğretim = Education and Training</p> <p>Dizin:</p>	<p>Onaylandı</p> <p>Doktora</p> <p>Türkçe</p> <p>2022</p> <p>281 s.</p>

Araştırmanın amacı, işitme kayıplı çocuğu olan üç ailenin erken okuryazarlık uygulamalarının incelenmesi ve araştırma sürecinde yaşadıkları sorunları çözmeye gayretiyle uygulamaların uzaktan desteklerle iyileştirilmesidir. İşitme kayıplı çocuklar ve ailelerinin erken okuryazarlık yaşantılarını ve bu yaşantılarındaki etkileşimleri güçlendirmek için uygulamaların planlanması, gerçekleştirilmesi ile sürecin iyileştirilmesini kapsaması nedeniyle bu araştırma eylem araştırması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın verileri video yoluyla yapılan gözlemler, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler, belgeler, ürünler ve araştırma günlüğü ile toplanmıştır. Ailelerin gereksinimlerinin belirlenmesinden sonra uygulamanın amaçları ve modüllerden oluşan uygulama içeriği belirlenmiştir. Araştırma süreci boyunca ailelerin ortak ve bireysel gereksinimleri karşılanmış ve erken okuma yazma yaşantıları desteklenmiştir. Araştırmanın sonucunda; katılımcı ailelerin erken okuryazarlık gelişimine ilişkin algılarının değiştiği, ev ortamındaki ve yakın çevrelerindeki okuma yazma yaşantılarının arttığı ve çeşitlendiği, okuma yaşantılarında annelerin kullandığı stratejilerin gelişim gösterdiği görülmüştür.

The aim of the study is to examine the early literacy practices of three families with hearing loss children and to improve the practices with remote support in an effort to solve the problems experienced by the families during the research process. This research is designed as an action research because it covers the planning and implementation of practices to strengthen the early literacy experiences of children with hearing loss and their families and the interactions in these lives, and the improvement of this process. The data were collected by video observations, semi-structured and unstructured interviews, documents, products and research diary. After determining the needs of the families, the aims of the application and the application content consisting of modules were determined. During the research process, the common and individual needs of the families were met and their early literacy experiences were supported. As a result of the research; It has been observed that the perceptions of the participating families regarding early literacy development have changed, the literacy experiences in the home environment and their immediate surroundings have increased and diversified, and the strategies used by the mothers in their reading experiences have improved.

Hilal ATLAR'ın 2022 yılında doktora tezi olarak sunduğu araştırmada amaç, işitme kayıplı çocuğu olan üç ailenin erken okuryazarlık uygulama yaşantılarının incelenmesi ve bu süreçte yaşanan sorunları sunulacak uzaktan destekle iyileştirmek amaçlanmıştır. Araştırma, ailelerin erken okuryazarlık yaşantılarını ve bu süreçteki etkileşimlerinin planlanmasını, gerçekleştirmek amacıyla eylem araştırması olarak planlanmıştır. ATLAR'ın yaptığı çalışmanın verileri video yoluyla yapılan gözlemler, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşmeler, belgeler, ürünler ve araştırmacının tuttuğu araştırma günlüğü ile toplanmıştır.

Araştırmada ilk olarak ailelerin gereksinimleri belirlenmiş sonra uygulamanın amaçlarından ve modüllerden oluşan uygulama içeriği belirlenmiştir. Çalışma süreci boyunca katılımcı ailelerin ortak ve bireysel olarak gereksinimleri karşılanmış ve bununla birlikte erken okuryazarlık deneyimleri desteklenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında, yapılan uygulamanın ailelerin yaşantılarını ve erken okuryazarlık konusunda olumlu yönde etkilediği görülmektedir. İlk olarak katılımcı ailelerin erken okuryazarlık gelişimine ilişkin algıları değişmiştir. Ailelerin ev ortamında hatta yakın çevrelerinde okuma yazma yaşantılarında çeşitlendiğini ve arttığı ortaya çıkmıştır. Katılımcı aile üyelerinden özellikle annelerde okuma yaşantılarında annelerin kullandığı stratejilerin çeşitlendiği ve gelişim gösterdiği görülmüştür.

Babasının Gözünden İşitme Kayıplı Kızı: Yaşam Öyküsü

Tez No	İndirme	Tez Künye	Durumu
722953		<p>Babasının gözünden işitme kayıplı kızı: Yaşam öyküsü / Daughter with hearing loss through her father's eyes: Life story</p> <p>Yazarı: CANSU ARSAN</p> <p>Danışmanı: PROF. DR. YILDIZ UZUNER</p> <p>Yer Bilgisi: Anadolu Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / İşitme Engelliler Öğretmenliği Ana Bilim Dalı / Özel Eğitim Bilim Dalı</p> <p>Konu: Eğitim ve Öğretim = Education and Training</p> <p>Dizin: Baba katılımı = Father involvement ; Babalar = Fathers ; Babalık = Fatherhood ; Özel eğitime muhtaç çocuklar = Handicapped children who need special education ; İşitme engelliler = Hearing impaired ; İşitme kaybı = Hearing loss</p>	<p>Onaylandı</p> <p>Yüksek Lisans</p> <p>Türkçe</p> <p>2022</p> <p>205 s.</p>

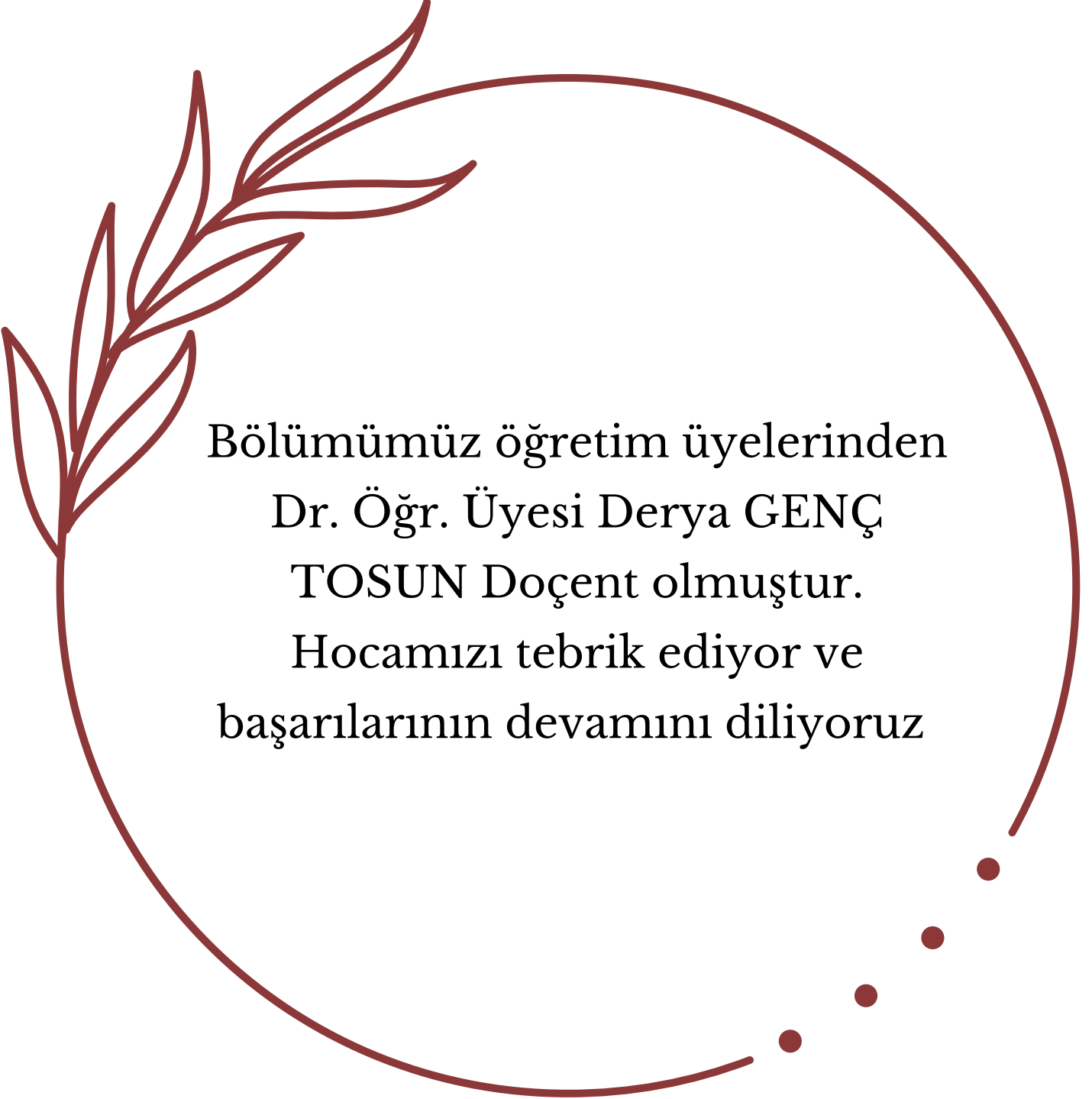
Araştırmanın amacı, işitme kayıplı yetişkin çocuğu olan normal işiten bir babanın yaşam hikâyesinin incelenmesi ve babanın işitme kayıplı çocuğunun hayatı ve gelişim dönemleri üzerindeki etkilerinin derinlemesine anlaşılmasıdır. Nitel araştırma yöntemlerinden yaşam öyküsü ile desenlenen araştırmanın katılımcısı doğuştan sensorinöral çok ileri derece işitme kaybına sahip yetişkin çocuğu olan bir babadır. Araştırma verileri yarı-yapılandırılmış görüşmeler, dokümanlar, fotoğraflar ve yansıtımlı araştırmacı günlükleri ile toplanmıştır. Toplanan veriler tümevarımcı yöntem ile analiz edilmiştir. Bulgular dokuz ana tema çerçevesinde yorumlanmıştır: babanın içinde büyüdüğü aile, Fatma Hanım'ın hamilelik dönemi, tanılama dönemi, okul öncesi dönem, ilkokul dönemi, ortaokul ve lise dönemi, yetişkinlik dönemi, e-Kps/ İş hayatı ve koklear implant ameliyatı sonrası karşılaşılan güçlükler. Araştırmanın bulguları: katılımcı baba Ali Bey'in içinde büyüdüğü ailenin kendi babalık algılarına etkisi olduğunu göstermiştir. Baba kızının işitme kaybını daha çabuk kabullenmiş, babanın bu davranışı işitme kayıplı çocuğu ile olan bağını artırmış ve çocuğun gelişim dönemleri, akademik becerileri üzerinde asıl söz sahibinin baba olmasına neden olmuştur. Bir baba olarak isteğinin işitme kayıplı çocuklar ile daha fazla sözlü iletişim kurulması olduğunu dile getirmiştir. Araştırmanın bulguları tüm işitme kayıplı baba-çocuk nüfusuna genellenemese de bu bulguların kuramlar ve ileriki araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

The aim of the study is to examine the life story of a father with normal hearing who has an adult child with hearing loss and to thoroughly understand the effects of the father on the life and developmental periods of his child with hearing loss. The participant of the study, which was designed with a life history of qualitative research methods, is a father of an adult child with congenital sensorineural hearing loss. Research data were collected through semi-structured interviews, documents, photographs and projective researcher diaries. The collected data were analyzed with the inductive method. The findings were interpreted within the framework of nine main themes: The family in which the father grew up, the mother's pregnancy period, diagnosis period, pre-school period, primary school period, secondary school and high school period, adulthood, e-Kps/business life and difficulties encountered after cochlear implant surgery. Findings of the research: showed that the family in which the participant father grew up had an impact on his perceptions of paternity, father accepted his daughter's hearing loss more easily, this behavior of the father increased his bond with his child with hearing loss, and caused the father to have the main say over the child's developmental stages and academic skills. He stated that his wish as a father is more verbal communication with children with hearing loss to be established. Although the findings of the study cannot be generalized to the entire population of fathers and children with hearing loss, it is thought that these findings will shed light on theories and future research.

Cansu ARSAN'ın 2022 yılında tamamladığı çalışmada, bir babanın (Ali Bey) işitme kaybı olan yetişkin çocuğu ile yaşam hikayesini konu almıştır. Araştırmacı bu çalışmada babanın işitme kaybı olan çocuğunun hayatı ve gelişim dönemleri üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın katılımcısı işitme kaybına sahip yetişkin bir çocuğu olan babadır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden yaşam öyküsü ile planlanmış, katılımcı baba ile yarı-yapılandırılmış görüşmelerle, dokümanlarla, fotoğraflarla ve yansıtımlı araştırmacı günlükleri ile veriler toplanmıştır.

Toplanan veriler sonucunda, Fatma Hanım'ın (katılımcının eşi) hamilelik dönemi, çocuğun tanılama dönemi, okul öncesi dönemi, ilkokul dönemi, ortaokul ve lise dönemi, yetişkinlik dönemi iş hayatı ve koklear implant ameliyat sonrası dönem olmak üzere dokuz ana tema çerçevesinde gruplandırılmıştır ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın çıktılarına bakıldığında; Ali Bey'in içinde yetiştiği ailenin kendi babalık kimliğine etkisinin olduğunu ortaya çıkarmıştır. Zamanla geleneksel baba figüründen etkisinden sıyrılıp çocuğunun bakımında aktif olarak katılım sağlamıştır. Baba içinde büyüdüğü toplumun etkisi ile kızının işitme kaybının olmasını daha çabuk kabullenmiştir. Babanın bu durumu işitme kaybı olan kızı ile bağını artırmıştır. Bu durumun sonucunda işitme kayıplı kızının gelişim dönemlerinde ve akademik becerileri üzerinde söz sahibi olmasını sağlamıştır. Ali Bey araştırmada, isteğinin işitme kayıplı bireylerin hiçbir şey duymayacakları ve kendilerini anlamayacakları şeklinde yaklaşımların olduğunu dikkat çekerek, işitme kayıplı çocuklar ile daha fazla iletişim kurulması gerektiğini belirtmiştir. Ailede çocuklarının bakımı konusunda Fatma Hanım Ali Bey'e göre daha geri planda kalsa da Ayşe'nin ev işleri konusunda Fatma Hanım'a destek sunması ile bazı becerileri doğal yaşantısında edinmiştir. Ayrıca, Ayşe'nin dil gelişimi konusunda akranlarının daha fazla geride kalmasının sebebi olarak koklear implant ameliyatının geç yapılması en büyük etkenlerden biri olarak görülmüştür.

Bölümümüz öğretim üyelerinden
Dr. Öğr. Üyesi Derya GENÇ
TOSUN Doçent olmuştur.
Hocamızı tebrik ediyor ve
başarılarının devamını diliyoruz

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ) 2022 Yılı Ödülleri ESOĞÜ Kongre ve Kültür Merkezi'nde gerçekleştirilen tören ile sahiplerini buldu. Gerçekleştirilen ödül takdim töreninde bölümümüz hocalarından Doç. Dr. Derya GENÇ TOSUN sosyal bilimler alanında *2022 yılı akademik performans ödülü* almıştır.

Aynı törende danışmanlığını Doç. Dr. Derya GENÇ TOSUN'un yaptığı, öğrencimiz Hicran DENİZLİ GÜLBOY'un hazırladığı tez ise *sosyal bilimler alanında yılın yüksek lisans tezi* ödülüne layık görülmüştür.

Hocamızı ve öğrencimizi tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyoruz.

Danşmanlığını bölümümüz đretim yelerinden Doç. Dr. Derya GENÇ TOSUN'un yaptığı ve yüksek lisans öğrencimiz Kübra şEN tarafından hazırlanan "*zel Eğitim đretmenlerinin Alternatif ve Destekleyici İletişim Sistemlerine İlişkin Görüřleri*" isimli yüksek lisans tezinin tez savunma sınavı gerçekteşirilmiş ve öğrencimiz başarılı bir şekilde yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır.

Danşmanlığını b6l6m6m6z 6đretim 6yelerinden Dr. 6đr. 6yesi Meral MELEKOđLU'nun yaptığı ve y6ksek lisans 6đrencimiz Burak ARŐANBALI tarafından hazırlanan "*6zel 6đrenme G6çl6đ6 Olan İlkokul 6đrencilerinin 6z D6zenleme Becerilerinin İncelenmesi: Karma Y6ntem Araştırması*" isimli y6ksek lisans tezinin tez savunma sınavı gerçekleŐtirilmiŐ ve 6đrencimiz başarılı bir Şekilde y6ksek lisans eğitimini tamamlamıŐtır.

HAZIRLAYANLAR

İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARDA ERKEN EĞİTİM

Prof. Dr. Gönül AKÇAMETE
*Yakın Doğu Üniversitesi
Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi*

BİR ANNENİN GÖZÜNDEN İŞİTME YETERSİZLİĞİ

Mediha MAVİ
Rehber Öğretmen

ETKİNLİKLER ve HABER

Araş. Gör. Dr. Tüncay TUTUK
ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

ARAŞTIRMA KÖŞESİ

Araş. Gör. Osman YAŞAR
ESOGÜ Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü

Sayı Editörü

Araş. Gör. Dr. Tüncay TUTUK
Tasarım ve Dizgi
Araş. Gör. Dr. Tüncay TUTUK
Araş. Gör. Nefize ARACI

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
Meşelik Kampüsü
Büyükdere Mah. 26040
Odunpazarı-Eskişehir/TÜRKİYE

Telefon: +90 222 239 37 50
Bölüm Başkanlığı: 6820
Bölüm Sekreterliği: 6821
E-mail : ozelegitim@ogu.edu.tr

